

Łukasz Jureńczyk: *Wojna z talibami i Al-Kaidą. Afganistan w latach 1994–2012*

Wydawnictwo Naukowe Grado, Toruń 2013

Zainteresowanie Afganistanem wzmogło się wśród politologów i kulturoznawców, a w szczególności autorów publikacji z zakresu nauk o bezpieczeństwie, wraz z pojawieniem się talibów w tym państwie i zaistnieniem tego ruchu na arenie międzynarodowej w 1994 r. Zwraca uwagę liczba opracowań wydanych w Polsce, szczególnie po 2000 r., dotyczących tego regionu świata, a wśród nich pozycje Joanny Modrzejewskiej-Leśniewskiej i Jolanty Sierakowskiej-Dyndo. W ten nurt badań wpisuje się pozycja Łukasza Jureńczyka wydana w 2013 r. pt. *Wojna z talibami i Al-Kaidą. Afganistan w latach 1994–2012*.

Łukasz Jureńczyk jest autorem licznych artykułów naukowych i rozdziałów w książkach dotyczących problematyki afgańskiej, fundamentalizmu muzułmańskiego, wojny w Iraku, systemu logistycznego Sił Zbrojnych RP, współpracy polityczno-militarnej w Unii Europejskiej i operacji NATO. Recenzowana książka *Wojna z talibami i Al-Kaidą* stanowi naturalny etap w przebiegu badań autora z zakresu bezpieczeństwa międzynarodowego.

Monografia liczy 358 stron i składa się z pięciu rozdziałów oraz wstępu, zakończenia, licznych załączników stanowiących statystyczne i tabelaryczne uzupełnienie dla treści książki, a także bibliografii. Całość uzupełniona została o wykaz zastosowanych skrótów i indeks osób.

Rozdział pierwszy, zatytułowany *Droga talibów do władzy*, obejmuje analizę geograficznych i historycznych czynników wpływających na sytuację w Afganistanie, opis rodowodu talibów i ich działań zbrojnych. Rozdział drugi jest dogłębną analizą reżimu talibów, w tym struktury władzy politycznej, organizacji wojskowej, społeczeństwa i gospodarki. W rozdziale trzecim autor wymienia przyczyny wojny z talibami i Al-Kaidą. Analizuje czynniki międzynarodowe, w tym stosunki Afganistanu z Pakistanem, Arabią Saudyjską, Iranem i Stanami Zjednoczonymi. Analizie zostały poddane wydarzenia z 11 września 2001 r., a także działalność Osamy bin Ladena i Al-Kaidy. W rozdziale czwartym autor skupił się na wojnie z talibami i Al-Kaidą, w tym na budowie koalicji antyterrorystycznej, koncepcji wojny, jej zasadności i skuteczności. Scharakteryzował przygotowania do wojny i jej przebieg, opisał misję pokojową w Afganistanie oraz rebelię neotalibów wspieraną przez dżihadystów. Ostatni rozdział dotyczy natomiast

prób demokratyzacji Afganistanu, tj. ustanowienia rządu tymczasowego, zwołania Wielkiego Zgromadzenia Narodowego, uchwalenia konstytucji oraz wyborów prezydenckich i parlamentarnych. Autor przeprowadził też analizę przemian w społeczeństwie afgańskim, głównie w sferze obyczajowej i światopoglądowej, a także – co istotne – barier na drodze tych przemian. Nie jest jednak możliwe przeniesienie w sposób prosty wzorów z innych państw do regionów o różnych uwarunkowaniach politycznych, historycznych i kulturowych. Na zakończenie autor zaproponował strategiczne rozwiązania sytuacji w Afganistanie, a także podjął próbę prognozy dla tego państwa w kontekście możliwych do obrania przez niego kierunków polityki.

Monografia opiera się na bogatej bibliografii. Poza opracowaniami zwanymi i artykułami naukowymi jej istotną część stanowią dokumenty, których dobór jest przemyślany i dowodzi zdolności heurystycznych autora. Całość została uzupełniona o źródła w postaci reportaży, wspomnień i relacji. Mając to na uwadze, nie można pominąć kwestii metodologicznych. Wybór metody decyzyjnej i porównawczej w ujęciu chronologiczno-problemowym pozwolił autorowi na osiągnięcie zamierzonego celu badawczego. Choć autor nie wymienił we wstępie metody refleksji i ekstrapolacji, to można przypuszczać, że sugerował się przynajmniej częściowo także nimi w prowadzeniu badań, o czym świadczy treść książki i sposób wnioskowania odzwierciedlony w końcowej części monografii.

Inspiracją do napisania książki, jak pisze Łukasz Jureńczyk, „były tragiczne wydarzenia zamachów terrorystycznych w Stanach Zjednoczonych z 11 września 2001 r. i przede wszystkim ich międzynarodowe konsekwencje”. W monografii autor forsuje przestrożę przed wycofywaniem żołnierzy obcych państw z Afganistanu, w sytuacji, kiedy kraj ten daleki jest od stabilizacji. Ł. Jureńczyk pisze: „Wycofanie z Afganistanu zagranicznych kontyngentów wojskowych bez stworzenia samopodtrzymujących się warunków stabilizacji i rozwoju może ponownie wepchnąć społeczność afgańską w niewolę talibów lub ewentualnie państwo afgańskie może pogrążyć się w kolejną, wieloletnią wojnę domową”. Wymowa tych słów staje się szczególnie ważna w sytuacji, kiedy na znaczeniu zyskuje organizacja Państwo Islamskie, stanowiąca nowe zagrożenie dla ładu międzynarodowego. W tym kontekście trafne wydaje się spostrzeżenie autora wieńczące książkę, a sformułowane jeszcze przed umiędzynarodowieniem działalności Państwa Islamskiego (wcześniej Islamskiego Państwa w Iraku i Lewancie), o tym, że „należy zweryfikować strategię działania wobec Afganistanu, czemu towarzyszyć musi bardziej solidarne zaangażowanie społeczności międzynarodowej w rozwiązanie kryzysu afgańskiego”.

Błędy popełnione w polityce społeczności międzynarodowej wobec Afganistanu, a także talibów i Al-Kaidy, powinny zatem stanowić pozytywną inspirację dla opracowania spójnej strategii walki z terrorystami Państwa Islamskiego. Dlatego też znacznie więcej miejsca w rozprawach naukowych, które mogą wspomóc opracowywanie takiej strategii, winno poświęcać się analizie społecznych uwarunkowań działalności terrorystów odwołujących się do islamizmu. Należy zaznaczyć, że konflikt Zachodu ze Wschodem ma podłoże głębsze, obejmujące nie tylko religię, ale i kulturę, otoczenie społeczne, ekonomię, procesy edukacyjne oraz „degenerację” demokracji w wydaniu zachodnim, a przede wszystkim „dehumanizację” systemów społecznych państw cywilizacji zachodniej, w których funkcjonują jednostki, nietworzące już wspólnot. Dla nich atrakcyjną alternatywą staje się radykalizm islamski. Stwarza on wizję nowego świata, w tym człowieka, który żyje dla określonego celu – czego rzekomo brakuje obywatelom państw zachodnich, zasiedziałym w skostniałych i zatowizowanych społecznościach zbudowanych na wartościach materialnych. Niezrozumienie Wschodu, w tym ignorowanie przyczyn wrogości wobec nieznanego Zachodu, może rodzić kolejne problemy w walce z terroryzmem i działaniami polityczno-militarnymi podejmowanymi w celu utrzymania porządku międzynarodowego. Ustalenie przyczyn i wielorakich uwarunkowań powstawania i działalności ugrupowań terrorystycznych może stanowić zatem o skuteczności niwelacji zagrożeń terroryzmem, a w szczególności zapobiegania terroryzmowi. Do tego zmierza książka Łukasza Jureńczyka.

dr hab. Paweł Malendowicz
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

